

կէս ժամու ընդարձակութիւն ունի, և մեծ առուակի մը ջրով կ'ոռոգուի։ Ս'եկնեցանք այս գիւղէս գէպ ՚ի Նառուաձաշէն անուն գիւղը, որ լայնանիստ դաշտի մ' եղերք Վարազայ լեռներու շղթաներու ստորոտ գրուած է։ և ունի 35 տան չափ բնակիչ, որոնցմէ 15 տունը տաճկաց է, և մնացեալը հայոց։ Վաշտ մը այգիներով ու ծառատունկով պարգարուած, իւր հիւսիսա-կողմը ունի գաշտաձև լեռ մը, որուն հոգը բերրի և պտղաբեր է, և միանգամայն մարգագետինով ու աղբիւրներով զուարճատեսիլ։ Նոյն լեռը կը տարածուի մինչեւ ՚ի Վուռուպաշը ըսուած գիւղի սահմանը, որ Վարազայ լեռան հիւսիսային շղթաներու ըստորոտ Վասպուրականի Վան քաղաքի մեծ դաշտի եղերք կ'իջնայ Նառուղիս արևելակամը մեծ բլրակ մը կայ, գաւաթան մօտ պարիսպով պարփակուած, որուն տարածութիւնը 113 քայլաչափէն աւելի է։ իւր մէջ ունի շատ մը աւերակներ երեք հարիւրէն աւելի սենեակներու։ Իսկ ամրոցի շրջապատած պարիսպը, որ 10 կանգունի չափ միայն ողջ մնացած է, իւր լայնութիւնն է 8 քայլ և 4 գլխափ, իսկ արեւմտեան կողմի ծայր բլրակին կայ քարաժայռ ըստ բաւականի բարձր անշեղ և կանգուն կեցած ուղղահայեցութեամբ դէպի երկինք։ իսկ ժայռաբարձ ստորոտը 300 կոփածոյ քարայրեր կան, որոնց լայնութիւնը և երկայնութիւնը միահաւասար առնելով 30 տանաչափ կը հասնին։ Վերոցի հիւսիսային կողմը ապառաժ քարէ փորուած սանդուխ մը կայ ահագին, որ ամրոցի գագաթէն դէպի ստորոտը գտնուած ձորակի մէջ կ'իջնայ, որ ինչպէս կ'երեւի՝ ջուր տանելու համար շինուած է։

(Շարունակելի)։

Ներկայ դարս իւր լուսաւորութեան հետ գեղեցիկ սկզբունք մի ըսկըսու տարածել, այսինքն հաստատել թէ՛ մարդուս բուն պնդականութիւնը իր վարուց, բարուց և լուսաւոր ու առաքինի ընթացից մէջն է, մինչդեռ քանի մի դար յառաջ, եւ նոյնպէս այժմեան յետագէմ ազգաց մէջ, ազնուականութիւնը տոհմական նութեան մէջ կը փնտռուէր։ Նոյն տոհմական ազնուականութեան հրապարանքը այնչափ մեծ էր, որ շատ մարդիկ անխտիր՝ Թաթարի Սնդուղի, Սեմլուքի անուններ անգամ իրենց վերայ ուրախութեամբ կը բաղձային կրել, միայն թէ՛ ցեղական ազնուութեամբ անապարծելու իրաւունք մ' ունենային։ Չրխօսինք ուրիշ ազգաց համար, եթէ միայն մեր ազգակցաց ոմանց վրայ դարձնենք մեր նայուածքը, կը տեսնենք, որ շատերը Նիկի-Նայ կոչուելու համար այնչափ ճգունք չեն թափած, որչափ ազնիւ խան, ազնիւ Սէլեք, ազնիւ Պէյ մականուններու համար։ Նոյն պարագաները ամեն մարդ գիտէ, ուստի և երկարորէն պարզութեամբ չենք ուզեր։ Իսկ այսչափ միայն պիտի ըսենք, որ ինչպէս մեր մէջ նոյնպէս եւ շատ ազգաց մէջ, տոհմական ազնուութեան անապարծութեն շատ և շատ փնասակար հետեւանքներ ծագած են։ Որդին իր հօր կամ իր հաւուն ազնուականութեամբը պարծելով՝ լոկ պարագորդութեան մէջ անցուցած է իւր կեանքը, առանց մշակելու իւր մտաւոր և բարոյական կեանքը, որուն մէջ կը կայանայ ճշմարիտ ազնուականութիւնը։

Նոյսոր իսկ, ՚ի դարուց հետեւ մեր ազգին դրացի ազգ մ' ունինք, այսինքն Վրացիք, որոց մեծ մասը տոհմական

ազնուութեան կոչումները կը կրեն . սակայն մինչև ոտրկութեան բարձու-
մը , իրենց եղբարց արեան քրտինքով
միայն կ'ապրէին , առանց որ և իցէ օ-
րինաւոր գործի և աշխատանաց ձեռ-
նամուխ լինելու , և այսօր միայն կ'ըզ-
գան , որ իրենց տոհմական ազնուութե-
անը լոկ սնապարծութիւն էր մի-
այն , և ոչ թէ հաստատուն կոչումն
մարդկութեան , որ է իր ձեռքով
աշխատիլ եւ կերակրուիլ եւ իւր
անհատական կեանքով ազնուանալ :
Իսկոյն գեղեցիկ առակ մը գրած է
Վալթեր Սկոտագի համբաւեալ որ ա-
ռակախօսը (1) տոհմական ազնուութե-
ամբ պարծենցողներու համար , զոր
արժան կը համարին համառօտիւ դը-
նել այստեղ . « Գիւղացի մը իւր Սա-
գերը կը վարէ քաղաք տանելու և վա-
ճառելու , և որպէսզի տօնաւաճառին
շուտով հասնի , Սագերը կը նեղէ և
կ'աճապարեցնէ : Սագերը սոստիկ կը
սրտնեղին և ճանապարհին վրայ ան-
ցորդ մը տեսնելով կը գանգատին ը-
սելով . « Ի՞նչ բան չարաբաղդ ենք մենք ,
որ այս շինականը այսչափ կը նեղէ զմեզ :
Սակայն եթէ փոքր ինչ ռումունք ու-
նենար այս տգէտ շինականը , անշուշտ
պարտական էր պատուել զմեզ : Որով

հետեւ , մենք այն ազնիւ Սագերու ցե-
ղէն ենք , որոյ շնորհիւ ազատեցաւ
երբեմն մեծն Ղում , և մինչև ցայս-
օր ցնծութեան հանդէսներ և տօնա-
խմբութիւններ կը կատարուին մեր
պապերու համար . « Իսկ դուք ի՞նչ
բանի համար կ'ուզէք պատիւ և յարգ-
ստանալ , հարցուց անցորդը : — Ո՞չ ա-
պաքէն մեր նախնիքն ազնուական են ,
պատասխանեցին Սագերը : — Եւ
գիտեմ , կրկնեց անցորդը , բայց դուք
ինքնին ի՞նչ շահ մատուցած էք հա-
սարակաց : — Զէ որ մեր նախնիքը Ղու-
մը փրկեցին (1) , — Եւ հաւատամ , ասաց
գիւղացին , բայց դուք ի՞նչ երևելի գործ
գործեցիք : — Ո՞րք , ոչինչ : — Վանի-
որ դուք բարի գործ չունիք , թողէք
ուրեմն ձեր նախնիքը հանգստութեան
մէջ , նոքա իրենց գործայն համեմատ
և պատիւ ունին . իսկ դուք , բարե-
կամք , խորովելու միայն արժանի էք :
Ինթերցողք այս առակէն շատ բան
կարող են հասկընալ տոհմական ազնու-
ութեամբ պարծենցողներու նկատ-
մամբ , բայց մենք արժան կը համա-
րին հետեւեալ Սոսանաւորը ևս դը-
նել այստեղ , որ սնապարծ ազնուականի
նկագիր մ' է :

(1) Քալիփ Ռուսայ Եղիպոսն է , որոյ գրած
ընտիր առակները Ռուսայ գաղութներու մէջ իբրեւ
բարոյական իրաւունք աշակերտաց բերան անրտել
կուտան : Ուրախ ենք մենք որ այս նշանաւոր առա-
կախօսի ընտիր թարգմանութիւնն ունի այսօր Հայ-
ոց գրականութիւնը շնորհիւ Ասիական բազմա-
մուտ Գաբրիէլ սրբազան Արքեպիսկոպոսի :

(1) Պատմութիւնը կ'աւանդէ թէ Հապոնայ
պահագան զօրքերը քնացած ըլլալով թշուառ եկե-
ր պաշարեր էին քաղաքը , և կամելով նեղ մտնել ,
Սագերը սկսեւ երկ բարձր աղաղակ բառաւ , և
պահապաններն արթնցան , որով և Հապոնայ աղաւթը :